

RISIKO- OG SÅRBARHETSANALYSE (ROS)

DETALJREGULERINGSPLAN

ILSETERURA

|
ØYER KOMMUNE

Oppdragsgiver:

Terra Eiendomsutvikling AS.

Rapportnavn:

Risiko- og sårbarhetsanalyse for detaljreguleringsplan for Ilseterura - i Øyer kommune

Prosjektnr: 12169

Dato: 23.04.2019

Oppdragsbeskrivelse:

Endring av reguleringsplan for Ilseterura i Øyer kommune.

Oppdragsleder: Erik Sollien

Kvalitetskontroll: Magnus Øyvåg Sveum

Areal+ AS - www.arealpluss.no

FORORD

Planarbeidet gjelder endring av reguleringsplan for Ilseterura i Øyer kommune.

Planområdet berører del av eiendom gnr. 155 bnr. 1 – Øyer Statsallmenning i Øyer kommune. Planlagt utbygging legger til rette for en fortetting i området mellom Lunnstaden og Ilsetra. Utbygging medfører ikke behov for ny infrastruktur utover fordelingsnett fra eksisterende infrastruktur som går gjennom området i dag.

ROS-analysen inngår som et vedlegg til reguleringsplanforslaget og vedlagt dokumentasjon.

INNHold:

1.	<i>SAMFUNNSIKKERHET OG RISIKO- OG SÅRBARHETSANALYSE</i>	4
2.	<i>METODE, BEGREPER OG FORUTSETNINGER</i>	4
3.	<i>SJEKKLISTE MED UØNSKEDE HENDELSER, KONSEKVENSER OG TILTAK</i>	7
4.	<i>KONKLUSJON:</i>	12
5.	<i>AKTUELLE HENDELSER:</i>	13
6.	<i>OPPSUMMERING AVBØTENDE TILTAK:</i>	15

1. SAMFUNNSIKKERHET OG RISIKO- OG SÅRBARHETSANALYSE

I henhold til plan- og bygningslovens § 4-3 skal planmyndigheten påse at det blir gjennomført en risiko- og sårbarhetsanalyse for planområdet i forbindelse med areal- og samfunnsplanlegging. Analysen skal vise alle risiko- og sårbarhetsforhold som knyttes til planområdet og eventuelle endringer som følger av planen eller tiltak som er hjemlet i den. Formålet med § 4-3 er å gi et grunnlag for å forebygge risiko for skade og tap av liv, helse, miljø, viktig infrastruktur og andre materielle verdier mv. Således kan en ved å kartlegge sannsynlighet og konsekvenser av uønskede hendelser prioritere risikoområder og planlegge tiltak for å forhindre dem eller redusere konsekvensen av dem dersom de skulle oppstå. Bakgrunnen for kravet om risiko- og sårbarhetsanalyse retter seg spesielt mot å forhindre at det gjennom arealdisponeringen skapes særlig risiko. I utgangspunktet bør det unngås å bruke arealer som inneholder uønsket risiko og sårbarhet.

2. METODE, BEGREPER OG FORUTSETNINGER

Risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS-analyser) er systematisk kartlegging av farer basert på en metode for innsamling av data. Denne ROS-analyse er i hovedsak basert på en kvalitativ risikovurdering som er bygget på flere undersøkelser og forskjellig kildemateriale. Styrken ved å benytte en slik kvalitativ metode er at den gir et helhetsbilde av risiko- og sårbarhetsvurderingen for planen.

Risiko uttrykker den fare som uønskede hendelser representerer for mennesker, miljø, økonomiske verdier og samfunnsviktige funksjoner. Risiko er et resultat av **sannsynligheten** (frekvensen) for og **konsekvensene** av uønskede hendelser. **Sårbarhet** er et uttrykk for et systems evne til å fungere og oppnå sine mål når systemet utsettes for påkjenninger.

Viktige begreper

Sannsynlighet: Et mål for hvor trolig det er at en bestemt hendelsen inntreffe i planområdet innenfor et visst tidsrom.

Sårbarhet: Vurderer motstandsevnen til utbyggingsformålet, samfunnsfunksjonene og ev. barrierer, og evnen til gjenopprettelse.

Konsekvens: Virkningen den uønskede hendelsen kan få i et planområdet eller utbyggingsformålet.

Usikkerhet: Handler om å vurdere kunnskapsgrunnlaget som ligger til grunn for ROS-vurderingen.

Barrierer: Eksisterende tiltak, f.eks. flom/skredvoll, sikkerhetssoner rundt farlig industri, eller varslingsystemer som kan redusere sannsynlighet for og konsekvensen av en uønsket hendelse.

Tiltak: I oppfølging av funn fra ROS-vurderingen kan det bli avdekket behov for tiltak for å redusere risiko og sårbarhet. Dette kan være forbedringer i barrierer eller nye tiltak.

BEGREPSFORKLARING I DIREKTORATET FOR SAMFUNNSIKKERHET OG BEREDSKAP (DSB) SIN VEILEDER SAMFUNNSIKKERHET I KOMMUNENS AREALPLANLEGGING, DSB VEILEDER AV APRIL 2017.

Sannsynlighet, konsekvenser og risiko vurderes etter følgende kriterier:

Vurdering av **sannsynlighet** for uønsket hendelse er delt i:

Svært sannsynlig - (5) -	kan skje regelmessig; forholdet er kontinuerlig tilstede.
Mer sannsynlig - (4) -	kan skje; periodisk med lengre varighet (årlig)
Sannsynlig - (3) -	kan skje flere enkelttilfeller (ikke sannsynlig; ca. hvert 10 år)
Mindre sannsynlig - (2)	kjenner tilfeller – sjeldent forekommende
Lite sannsynlig - (1) -	det er en teoretisk sjanse for hendelsen; skjer sjeldnere enn hvert 100 år.

Kriterier for å vurdere **konsekvenser** av uønskede hendelser er delt i:

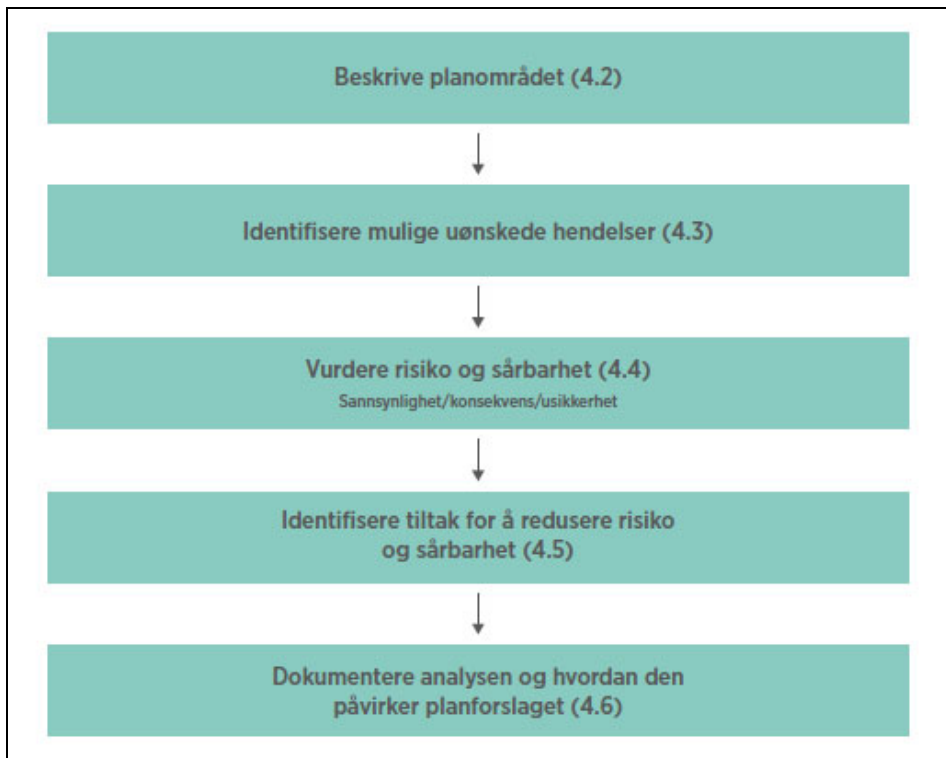
	Personskade	Miljøskade	Skade på eiendom, forsyning med mer.
1. Ubetydelig	Ingen alvorlig skade	Ingen alvorlig skade	Systembrudd er uvesentlig
2. Mindre alvorlig	Få/små skader	Ikke varig skade	Systembrudd kan føre til skade dersom reservesystem ikke fins.
3. Betydelig	Kritisk/betydelig	Kritisk/betydelig	
4. Alvorlig	Alvorlige, behandlingskrevende skader	Alvorlig, behandlingskrevende skade	System settes ut av drift over lengre tid; alvorlig skade på eiendom.
5. Svært alvorlig / katastrofal	Personskade som medfører død eller varig mén; mange skadd.	Langvarig eller varig miljøskade	System settes varig ut av drift; uopprettelig skade på eiendom

Karakteristikk av **risiko** som funksjon av sannsynlighet og konsekvenser er gitt i følgende tabell:

Konsekvens:	1. Ubetydelig	2. Mindre alvorlig	3. Betydelig	4. Alvorlig	5. Svært alvorlig /katastrofal
Sannsynlighet:					
5. Svært sannsynlig	5	10	15	20	25
4. Mer sannsynlig	4	8	12	16	20
3. Sannsynlig	3	6	9	12	15
2. Mindre sannsynlig	2	4	6	8	10
1. Lite sannsynlig	1	2	3	4	5

- Hendelser i røde felt: Tiltak nødvendig
- Hendelser i gule felt: Tiltak vurderes i forhold til nytte
- Hendelser i grønne felt: Rimelige tiltak gjennomføres

Tiltak som reduserer sannsynlighet vurderes først. Hvis dette ikke gir effekt eller er mulig, vurderes tiltak som begrenser konsekvensene.

TRINNENE I ROS-ANALYSEN (DSB)

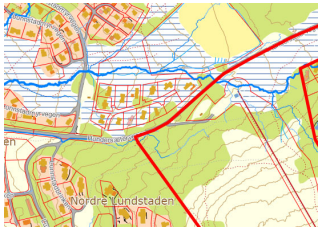
Beskrivelsen av planområdet er gitt i planbeskrivelsen. ROS-analysen er utarbeidet på bakgrunn av flere ulike sjekklister fremlagt som eksempler av DSB.

I **sjekklisten** er det listet opp flere mulige hendelser som både isolert sett og helhetlig synliggjør risiko- og sårbarhet med hensyn til konsekvenser for og konsekvenser av planen. Forhold som er vurdert til ikke å være tilstede er kvittert ut i egen kolonne. Hendelser som kan påvirke planområdet kommenteres i egen kolonne.

For å dokumentere ROS-analysen gjengis sammendraget i planbeskrivelsen, eventuelt sammen med henvisning til ulike vedlegg som dokumenterer konsekvensvurdering.

3. SJEKKLISTE MED UØNSKEDE HENDELSER, KONSEKVENSER OG TILTAK

Tenkelige hendelser, risikovurdering og mulige tiltak er sammenfattet i sjekklisten under.

pkt	Hendelse/Situasjon	Aktuelt	Sannsynlig.	Konsekvens	Risiko	Kommentar/tiltak
Naturgitte forhold - Er området utsatt for, eller kan planen medføre risiko for:						
1.	Masse-/jordras eller steinskred? Snø-/isras?	Nei				Området er ikke registrert som aktsomhetsområde. Ingen kjente forekomster av skred.
2.	Fare for utglidning (er området geoteknisk ustabil)?	Nei				
3.	Flom/oversvømmelse i grunn?	Nei				Det er ikke registrert synlig overflatevann som nå er foreslått til fremtidig utbygging.
4.	Flom i elv/bekk, herunder lukket bekk? 	Ja	1	2	2	Overflatevann fra området rundt Ilsetra følger bekkfar nord for Lunstadheisen og går gjennom Hundersetervegen i stikkrenne nord for skiheisen og øst for fritidsbebyggelsen i området Gaiatoppen (reguleringsplan for Hafjelltoppen hyttegrend). Det går ingen synlige bekker/vassdrag gjennom byggeområdene (vest for Lunstadheisen), men det er registrert vannføring i grøft langs skiløypa.
5.	Avrenning til bekker?	Ja	3	1	3	Risikoen for avrenning til bekker er vurdert som sannsynlig. Gode grøfter med stikkrenner vil kunne lede avrenningen til ønsket areal / veggrøft. Ubetydelig konsekvens.
6.	Er det radon i grunnen?	Ja	2	2	4	Aktsomhetskart (NVE) viser moderat til lav risiko Teknisk forskrift stiller krav til radonsikring/sperre.
7.	Annet?					
Vær, vindeksponering. Er området						
8.	Vindutsatt?	Nei				
9.	Nedbørutsatt (ekstremnedbør)?	Ja	2	2	4	Stabilt innlandsklima. Lite nedbørutsatt, men ved

						ekstremnedbør foreligger begrensa risiko for utgraving / utglidninger. Gode grøfter med stikkrenner vil kunne lede vannet til ønsket areal / grøft.
10.	Kuldegrop?	Nei				
Natur- og kulturområder. Medfører planen/tiltaket fare for skade på:						
11.	Sårbar flora/fauna/fisk/dyr?	Nei				Det er ikke registrert noen sårbare eller truede arter i artsdatabanken. Øyer har lav sårbarhet for klimaendringer, kilde Miljøstatus.no.
12.	Verneområder?	Nei				
13.	Vassdragsområder?	Nei				Vann fra Ilsetra drenerer ned mot Merradalen og ned i Gudbrandsdalslågen, nord for Hunderfossen.
14.	Kulturminner (automatisk freda kulturminner)?	Nei				
15.	Kulturmiljø?	Nei				
16.	Naturressurser, skog?	Nei				Vernskog. Barskog med lav bonitet og impediment.
17.	Naturressurser for øvrig?	Ja	2	2	4	Beiteareal som blir berørt er vurdert som nyttbart.
Infrastruktur Strategisk områder og funksjoner. Kan planen/tiltaket få konsekvenser for:						
18.	Vei, bru, bane, knutepunkt (terminal, stasjon)?	Nei				
19.	Sykehus/-hjem, kirke?	Nei				
20.	Brann/politi/sivilforsvar?	Nei				
21.	Kraftforsyning?	Nei				
22.	IKT-installasjoner?	Nei				
23.	Vannforsyning (1000 m ³)?	Nei				
24.	Drikkevannskilder?	Nei				
25.	Tilfluktsrom?	Nei				
26.	Område for idrett/lek?	Ja	3	2	6	Atkomstvegen krysser skiløypa mellom Lunnstaden og Ilsetra. <u>Tiltak:</u> Skibru over vege.
27.	Park, rekreasjonsområder?	Nei				
28.	Vannområder for friluftsliv?	Nei.				
Vil utilsiktede/ukontrollerte hendelser, som kan inntreffe på nærliggende transportårer , utgjøre en risiko for området:						
29.	Hendelser på veg?	Ja	2	2	4	Atkomstvegen inn i området er regulert som blindvei. En hendelse her vil kunne hindre/begrense fremkommelighet ved utrykningskjøretøy. Kort avstand til Hundersetervegen reduserer risiko og konsekvens.

30.	Hendelser på jernbane?	Nei				
31.	Hendelser på vann/elv?	Nei				
Dersom det går høyspentlinjer ved/gjennom området:						
32.	Påvirkes området av magnetisk felt fra el.-linjer?	Nei				
33.	Er det spesiell klatrefare i forbindelse med master?	Nei				
Er det - innenfor området - spesielle farer forbundet med bruk av transportnett for gående, syklende og kjørende						
34.	Til forretning, serviceanlegg, skole, barnehage?	Nei				
35.	Til alpinanlegg/anlegg for friluftsmål?	Nei				Direkte forbindelse via atkomstvei og grønnstruktur til Lunnstadheisen.
36.	Til ski-/turløyper?	Nei				Planfri kryssing – skibru over atkomstvegen. Brua bør sikres med rekkverk med høyde minimum 1,1 meter over ferdig preparert skiløype.
37.	Til busstopp/kollektive forbindelser?	Nei				
Brannberedskap:						
38.	Omfatter området spesielt farlige anlegg?	Nei				
39.	Har området utilstrekkelig brannvannforsyning (mengde og trykk)?	Nei				Spørsmålet om tilknytting til vann- og avløpsnett ble drøftet med VA-avdelingen allerede i feb. 2015. Høydebasseng ved toppen av Lunnstadheisen. Brannvannsuttak prosjekteres ette krav fra Brannvesenet/Øyer kommune.
40.	Har området bare én mulig atkomststrute for brannbil?	Ja	2	3	6	Fra Hundersetervegen er blindvei inn i hyttefeltet. Bebyggelse mellom skiløypa BST1 og Hundersetervegen kan nås fra flere kanter. Bebyggelsen plasseres med brannavstand.
Forurensingskilder. Berøres planområdet av:						
41.	Akutt forurensing?	Nei				
42.	Permanent forurensing?	Nei				
43.	Støv og støy, industri?	Nei				
44.	Støv og støy fra trafikk?	Nei				
45.	Støv og støy fra andre kilder?	Nei				
46.	Forurenset grunn?	Nei				
47.	Forurensing i sjø/vassdrag?	Nei				

48.	Risikofylt industri (kjemi/eksplosiver og lignende)?	Nei				
49.	Avfallsbehandlingsanlegg?	Nei				
50.	Oljekatastrofeområde?	Nei				
Tidligere bruk Er området påvirket/forurenset fra tidligere virksomheter:						
51.	Gruver; åpne sjakter, steintipper etc.?	Nei				
52.	Militære anlegg; fjellanlegg, piggrådsperringer etc.?	Nei				
53.	Industrivirksomhet, herunder avfallsdeponering?	Nei				
54.	Annet? (Angi)					
Ulovlig virksomhet						
55.	Sabotasje og terrorhandlinger?	Nei				
56.	Er tiltaket i seg selv et sabotasjemål?	Nei				
57.	Finnes det potensielle sabotasje-/terrormål i nærheten?	Nei				
OMGIVELSENE						
Kan planen medføre risiko (for omgivelsen) m.h.t:						
58.	Fare for akutt forurensning?	Nei				
59.	Forurensning av grunn eller vassdrag?	Nei				
Transport og trafikksikkerhet. Er det risiko for						
60.	Ulykke med farlig gods?	Nei				
61.	Kan vær/føre begrense tilgjengeligheten til området?	Ja	2	2	4	Med ekstremvær med regn eller snø kan det bli begrenset tilgjengelighet langs Hundersetervegen og interne atkomstveger i området
62.	Er det risiko for ulykke i av-/påkjørsler?	Ja	2	3	6	Ulykke bil mot bil: I atkomstveg til Hundersetervegen. Avkjøringene er oversiktlige og relativt lav fart. Liten sannsynlighet, men kan være kritisk konsekvens hvis det skjer. <u>Tiltak:</u> Vegetasjonen og sikthinder holdes nede/fjernes.

63.	Ulykke med gående/syklende?	Ja	2	3	6	Det er lite sannsynlig med en ulykke, enten langs Hundsetervegen eller i hyttefeltet, men en ulykke kan gi alvorlig konsekvens. <u>Tiltak</u> er skibru. Skiløypa brukes også som turveg sommerstid. Forbindelse mellom Lunnstaden og Ilsetra.
Andre risikoposter i omgivelsene						
64.	Er det regulerte vannmagasiner i nærheten, med spesiell fare for usikker is?	Nei				
65.	Er det regulerte vassdrag i nærheten, som kan føre til varierende vannstand i elveløp?	Nei				
66.	Finnes det naturlige terrengformasjoner som utgjør <i>spesiell</i> fare (stup etc.)?	Nei				
67.	Annet? (Angi)					
Spesielle forhold ved utbygging/gjennomføring						
68.	Trafikkulykke ved anleggs-gjennomføring?	Ja	1	3	3	Ved utbygging på de enkelte tomtene vil anleggstrafikk måtte benytte felles atkomst som etablert. Ulykkesrisiko er vurdert som lite sannsynlig.
69.	Uhell som kan påvirke Jernbanen?	Nei				
70.	Undergrunnsledning/-kabler?	Nei				
71.	Støv og støy fra trafikk?	Nei	2	1	2	Støv fra anleggstrafikk bør forebygges ved vanning i tørre perioder.
Konsekvenser for liv og helse, stabilitet og materielle verdier						
72.	Fare for liv og helse eller skade på mennesker eller dyr?	Ja	1	3	3	Under utbygging av feltet kan det være fare for ulykke med personskaade. Lite sannsynlig og mindre alvorlig konsekvens.
73.	Er det fare for ustabile hendelser?	Nei				
74.	Er det fare for skade på materielle verdier?	Ja	1	1	1	Lite sannsynlig for ulykke og med ubetydelig konsekvens.

4. KONKLUSJON:

Ut fra sammenhengen mellom sannsynlighet og konsekvens er det i matrisen under konkludert med at det er ubetydelig til betydelig/ kritisk konsekvens knyttet til de aktuelle hendelser. Hendelser som er vurdert meget sannsynlig til svært sannsynlig og ha alvorlig til svært alvorlig konsekvens krever tiltak.

Risikomatrise m/ konklusjon m/ punkt for hendelsene fra sjekklisten over:

Konsekvens: Sannsynlighet:	1. Ubetydelig	2. Mindre alvorlig/ en viss fare	3. Betydelig/ kritisk	4 Alvorlig/ farlig	5. Svært alvorlig/ katastrofalt
5. Svært sannsynlig /kontinuerlig					
4. Meget sannsynlig/ periodevis, lengre varighet					
3. Sannsynlig /flere enkelttilfeller	5, 68	26			
2. Mindre sannsynlig/ kjenner tilfeller	71	6, 9, 17, 29, 61	40, 62, 63		
1. Lite sannsynlig/ ingen tilfeller	74	4	72		

Ut fra sammenhengen mellom sannsynlighet og konsekvens kan det konkluderes med at det er liten eller moderat risiko knyttet til de aktuelle hendelsene som er vurdert ut fra gjennomgangen av sjekklista. Dette følger av at det vurderes som lite eller mindre sannsynlig at hendelsene vil inntreffe. Når det gjelder trafikulykker vil det alltid innebære en viss risiko å ferdes i trafikken. Konsekvensene av for eksempel en påkjørsel ved Hundersetervegen kan være alvorlig (iht. metodikken), men planlagt kryssutforming foreslås etablert på et oversiktlig nivå med god friskt i begge retninger. Risikonivået og en vurdering av mulige og realistiske (kost/nytte) tiltak tilsier at det ikke er nødvendig med tiltak utover de som er forutsatt i planen.

5. AKTUELLE HENDELSER:

De aktuelle hendelsene – i gul kategori - er listet opp nedenfor i synkende **1) konsekvens og 2) sannsynlighet**

Konsekvenskategoriene (Stor, Middels, Små, ikke relevant) er for utvalgte konsekvenstyper (Liv og Helse, Stabilitet og Materielle verdier) vurdert / beskrevet i tabellform.

PKT. 29 Område for idrett/lek?

3 x 2 = 6

Atkomstvegen – V1 - og skiløypa mellom Lunnstaden og Ilsetra. For å opprettholde sammenhengende / ubrutt skiløype skal det etableres skibru over vegen.

KONSEKVENSVURDERING					
	KONSEKVENSKATEGORIER				
KONSEKVENSTYPER	HØY	MIDDELS	SMÅ	IKKE REL.	FORKLARING
Liv og helse		x			
Stabilitet			x		
Materielle verdier			x		
Samlet begrunnelse av konsekvens Lite trafikkmengde og lav fart tilsier lav sannsynlig for ulykker. Slik uhell kunne gitt middels-høy konsekvens for Liv og Helse. Planfri krysning bidrar til å redusere/eliminere faren for ulykker i krysningspunktet.					

PKT. 40 Har området bare én mulig adkomststrute for brannbil?

2 x 3 = 6

Fra Hundersetervegen er det planlagt 2 blindveier inn i hyttefeltet. Bebyggelse mellom skiløypa BST1 og Hundersetervegen kan nås for slukking fra flere kanter. Bebyggelsen er for øvrig plassert med brannavstand (8,0 m) og løsningen er tilsvarende andre hytteområder. Vann- og avløpsprosjekteringen skal ivareta hensynet til brannsikkerhet og prosjektere inn brannvannsuttak etter krav fra Brannvesenet.

KONSEKVENSVURDERING					
	KONSEKVENSKATEGORIER				
KONSEKVENSTYPER	HØY	MIDDELS	SMÅ	IKKE REL.	FORKLARING
Liv og helse		x			
Stabilitet			x		
Materielle verdier		x			
Samlet begrunnelse av konsekvens: Lav sannsynlighet at atkomstvegen inn i området blir blokkert samtidig med brann i området. Hvis det skjer kan det ha middels konsekvens for liv og helse og materielle verdier.					

PKT. 62 Er det risiko for ulykke i av-/påkørsler?**2 x 3 = 6**

Ulykke bil mot bil: I kryss mellom atkomstvegene og Hundersetervegen. Avkjøringene er oversiktlige og relativt lav fart i kryssningspunktet. Liten sannsynlighet, men kan gi kritisk konsekvens hvis det skjer. Tiltak: unngå sikthinder i frisktsonen.

KONSEKVENSVURDERING					
	KONSEKVENSKATEGORIER				
KONSEKVENSTYPER	HØY	MIDDELS	SMÅ	IKKE REL.	FORKLARING
Liv og helse		x			
Stabilitet			x		
Materielle verdier		x			
Samlet begrunnelse av konsekvens: Lav sannsynlighet for ulykke da avkjøringene er regulert/plassert på oversiktig sted langs Hundersetervegen. Relativt lav fart i kryssene. Dersom slik ulykke skulle inntreffe har det størst konsekvens for liv og helse og materielle verdier.					

PKT. 63 Ulykke med gående/syklende?**2 x 3 = 6**

Det er liten sannsynlighet for ulykke, enten langs Hundersetervegen eller langs atkomstvegene i hyttefeltet, men en ulykke kan gi alvorlig konsekvens. Slik ulykke kan spesielt skje i kryssningspunkt mellom skiløype og kjøreveg. Tiltak: Planfri kryssning, skibru over atkomstvegen. Skiløypa fra Lunnstaden – Ilsetra brukes som turveg sommerstid og ivaretar i stor grad myke trafikanter gjennom planområdet.

KONSEKVENSVURDERING					
	KONSEKVENSKATEGORIER				
KONSEKVENSTYPER	HØY	MIDDELS	SMÅ	IKKE REL.	FORKLARING
Liv og helse		x			
Stabilitet			x		
Materielle verdier		x			
Samlet begrunnelse av konsekvens Ulykke mellom myke trafikanter og kjørende kan gi middels konsekvens for gående/syklende. Liten trafikkmengde, planfritt kryss med skiløypa og ellers oversiktig kryssningspunkt gir lav sannsynlighet for uhell.					

6. OPPSUMMERING AVBØTENDE TILTAK:

Oversikt over avbøtende tiltak med henvisning til reguleringsbestemmelser:

- Krav til skibru over atkomstvegen V1 for å sikre planfri kryssing av veg/skiløype.
- Kapasitet for slokkevann og brannvannsuttak prosjekteres og etableres i henhold til krav fra Brannvesenet og Øyer kommune.
- Frisiktlinjer er tegnet inn i plankartet. Vegetasjon eller andre sikthinder holdes nede/fjernes.